

ELŐFIZETÉSI ARAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 «
 Helyben hárhoz hordva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 «
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 «

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétévi és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására
 vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, június 13.

A kisgazdákért.

Öt képviselő öt indítványt jegyzett be a képviselőház indítványkönyvébe s mivel nagy ámulatot keltettek Izraelben, valószínűleg lesz az indítványokban okos dolog is.

A tendencia feltétlenül dicséretes: a kisgazdák sorsán kíván enyhíteni mind az öt javaslat s a kis gazdák mellett a magyar nép minden rétege érezni fogja az áldást, a mi az indítványok praktikus részében rejlik.

Egytől félünk: vajjon nem jöttek az indítványok későn?

Gazdasági politikánk légvárakat épített egészen mostanáig. Gőz és villam-erőre berendezkedve csináltuk a magyar iparállamot, a magyar kerekedő államot, pedig bizony-bizony mind a kettő ipari és kereskedelmi álm lett. A magyar emberből nem tudunk máról holnapra nagykereskedőt és nagyiparost faragni.

A mi nagy ipar és nagy kereskedelem Magyarországon van, az nem a mi vérünket erősíti, nem a mi testvéreinket teszi gazdagabbá. Idegen jövevények állami támogatás mellett foglaltak tért a közélet mezején s nyertek súlyt a magyarsággal szemben. A mi népünk nem

értett a modern üzlethez s a haszonból kirekedt.

Megmaradtunk földművelőknek — azaz maradtak azok, a kik győzték a fizetséget. Mert az a fűtőanyag: a szubvenció, a mivel a nagyipar és nagykereskedelem mozdonyát gyorsvonati sebességre befűtötték, a magyar föld művelőinek keserves keresményéből került ki. A magyar föld ma jó, ha a gazdáját eltartja s megkíméli az adóvégrehajtó dobjától. Belterjes gazdálkodás fejlesztésére, ipari üzemek meghonosítására ritka helyen maradt pénz, legtöbb esetben a gazda sem tudott versenyezni az állammal s a szubvenciókat osztogató állam megette a saját fiai földjét.

Kisgazdáink egy része kint van már Amerikában, másik része bent van a gyárakban és a szociáldemokrata szakszervezetekben. Nehéz megmondani, melyik veszett el jobban a nemzeti munkára nézve?

A mentő akció alighanem késő; de valahára mégis eljött.

Lesz alkalmunk az indítványokkal behatóan is foglalkozni. Rámutatunk a tévedésekre, melyek a hevenyészett munka következményei és rámutatunk az üdvös reformokra is, a melyek sürgős keresztülvitele kívánatos. Egyet azonban általában ki kell emelni. És ez az az örvedetes jelenség, hogy valahára megmozdult a magyar képviselők lelkiismerete s a

magyar nép, a magyar kisgazdák sorsán is akar javítani. Azok sorsán, a kiken az eddigi törvények mindig csak azt a helyet keresték, ahol újabb terheket lehessen rájuk rakni.

A magyar kisgazdák, más szóval a módos parasztság ennek az országnak az erőforrása. A múltban ez az osztály adta a függetlenségi véres harcok közkatónait; a jövőben is ez fogja adni a függetlenségért vivandó gazdasági csaták névtelen hőseit.

Itt kell megtalálni minden nemzeti mozgalmunk gyökerét. Innen kellett volna lassan, céltudatosan, alaposan kifejleszteni a magyar ipart és kereskedelmet. Megvolt a gazdasági fejlődés alapja: az erős fajmagyar, szorgalmas és szapora kisgazdaközönség. Nem használtuk fel — s ma majdnem a gladiátorok jelszavával köszönhetik a kisgazdák az indítványozókat:

— Morituri vos salutant!

A tizenkettedik órában ugyan, de valahára mégis fog történni valami a magyar néperért. Nem jelszavak, nem előfizetési telhívások, aminokkal Jakabék traktálják, hogy aztán sikkasztókat hízaljanak fel, — tettek következnek. Mintha a Szózat igéi lennének testté: ez a föld nem pusztán arra való lesz, hogy eltakarja szántóvetőit, hanem tudni fog, akarni fog ápolni is. *

„TISZÁNTÚL” TÁRCZÁJA.

Szerelmi álm.

De Neste asszony kecses mozdulattal teste köré csapta ruházatát s mint egy keskeny talpazaton nyugvó szobor, a kivilágított terem közepén megállt Jean Réal előtt. Azután így szólt:

— Én nem szeretem önt, barátom, mert nem szeretem. A házasság engem nem ábrándított ki a szerelemből. A zene a nyelv, amelyen az a szívemhez szól és gondolataim a költők álmaiból táplálkoznak... S hogy végül mindent megmondjak önnek: szeretek, szerelmes vagyok!...

— Igen?

— Oh, ne ijedjen meg! Ez csak álm s azt akit szeretek, sohasem láttam s kétségkívül nem is fogom látni.

Egy lépést tett öntudatlanul, mintha álomképe vonzaná, azután lehulló két kezét egy-

másra téve, homlokán a gondolat felhőjével megállt.

Réal felsóhajtott és elfordult. Téveteg tekintete egy kis asztalra hullott és az azon nyugvó könyv tábláján megpihent. A könyv címe: Szerelmi álm, kétszeres gunnyal ragyogott feléje

Ezt a könyvet ő írta. Első kötete volt, költemények, melyeket álnév alatt bocsátott közre. Nem beszélt róla sohasem, megfedkezett róla. Ujjával végigpörgette a lapokat s önfeledten mormogta.

— Ilyen dolgokat huszéves korában írogat az ember... Mások csak elgondolják...

Jean az utazásban vélt gyógyulást találni sebére, melyet a kiábrándulás ütött szívére. Már nagyban csomagolt, midőn levelet hoztak neki kiadójától. Feltépte a borítékot és unottan mosolygott. Lám, ismét a Szerelmi álm! Csodálatos, ezek a versek lánggra gyújtottak egy női szívet és lázba ejtettek egy női lelket... Egy ismeretlen nő kiadója utján levelet küldött neki, melyben bámulatáról és hódolatáról biztosítja

... Jean Réal vállat vont. Szegény beteg!... Egy bolond!... Am azért nem dobta el a levelet, hanem figyelmesen vizsgálta az elegáns írást, mely ifjuságot és tartalmas lelket árult el. Jean Réal ingadozott. Ki tudja, a kínálkozó kaland nem hoz-e gyógyulást bánatára? Hátha az elvesztett szerelemért új szerelemmel kárpótolhatja magát.

Válaszolt a levélre.

Az új levél csakhamar megjött. Azután a harmadik... a többi. Regényes, abszurd idill kezdődött, melyen ő maga mulatott legjobban. A lángoló szavak kapcsán elképzelte ismeretlen barátjánét s gondolataiban számtalanszor megrészgült ajkai mosolyán, gyönyörű alakján, bőre rózsaszínén... A képzelődés megihlette s ő is lángoló képeket talált szerelmének kifejezésére.

Igy tolyt ez heteken keresztül, mikor végre elérkezett a nap, melyen meg kellett ismerkedniük egymással. A Parc Moncauban állapodtak meg s a találkozás idejéül egy bűvös májusi reggelt tüztek ki. Réal gyermekes zavarral in-

Telefon 672.

Slager 3, 4 és 5 koronáért

Telefon 672.

jó minőségű nyári kalapot
 legdivatosabb formákban ajánl Pfaff Kálmán.

Pozsonyiak a minisztereknél. Nagy mozgolódást keltett tegnap a Házban a pozsonyi küldöttség felvonulása. Pozsonyban múlt hónapban népgyűlés volt a pozsony-bécsi vilamos vasut érdekében s ez memorandumot küldött a kormány tagjaihoz. A deputációt Popovics Sándor és Sziklay Ottó képviselők vezették és első sorban *Wekerle* Sándor miniszterelnököt kereste fel. A pozsonyiakhoz csomó képviselő csatlakozott s mulatságossá tette a dolgot, hogy többen a vasut terveinek ellenzői közül is velük jártak, *Nagy Dezső*vel az élükön. A két párt azután csufosan összeszólközött.

Wekerle előtt *Seifert* József pozsonyi kereskedelmi tanácsos beszélt. Elmondta a vasut mellett szóló érveket s kérte, hogy a javaslatot még ebben az ülészakban terjesszék a Ház elé. *Wekerle* nagy meglepetést okozott azzal, hogy fenntartás nélkül a *vasuterve* mellett foglalt állást.

— Meggyőződése az — mondta többek között — hogy forgalmi és gazdasági kérdéseket csak forgalmi és gazdasági szempontokból szabad vizsgálni. Tudom, hogy itt nem magánérdekekről, hanem közdolgokról, egy nagy kulturális központ fejlesztéséről van szó. A javaslat ellen hazafias aggodalmaktól hajtva ellenvetéseket hoztak fel. De azt hiszem, ezek félreértésen alapulnak. Ma már politikai és gazdasági érdekeket nem kinnal fallal védhetünk meg, hanem erős gazdasági alapokra kell helyezkednünk. Ő teljes erejével azon lesz, hogy a javaslat ellen támadt aggodalmakat minél előbb eloszlassa.

A deputációt természetesen meghódította a nyílt válasz. A társaság ezután *Kossuth* Ferencet kereste fel, akire azonban félórátig várakoznia kellett, mert *Polónyi* Gézával tárgyalt. A várakozás ideje alatt *Nagy Dezső* nagyon összekapott a pozsonyiakkal.

Sághy Gyula kezdett azután a vasut érdekében polemikát *Nagy Dezső*vel.

Kassuth előtt *Forrai* Béla nagykereskedő

beszélt, de itt már nem találtak a pozsonyiak ilyen szíves fogadtatást.

— Az ügyet ismerem — mondja *Kossuth* — de ezzel a javaslattal a kormánynak nehézségei vannak. A többség hangulata ellene szól. En pedig tárcámat nem kötöm hozzá.

— Hát mikor fogják beterjeszteni a Ház elé a javaslatot?

— Ezt bízzák a kormányra! — volt a válasz.

— Még ebben az ülészakban be kellene terjeszteni! — Folytatta *Sziklay* Ottó.

— Bíz ez csak rám! — mondotta *Kossuth*.

Ezzel vége is volt a fogadásnak.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Budapest, június 13.

Elnök: *Justh* Gyula.

A múlt ülés jegyzőkönyvének hitelesítése s elnöki előterjesztések és irományok bemutatása után

Grahovac Mirku: Személyes megtámadás címén szólal fel horvátul.

Elnök: Figyelmezteti a szót, hogy nincs joga polemikába bocsátkozni *Nagy Ferenc*cel. A 215. §. alapján kért és kapott engedélyt a felszólalásra, hát tessék abban a keretben mozogni.

Grahovac Mirku: Kéri a Ház engedelmét arra, hogy beszédét abban az irányban folytathassa.

Elnök: Ezt a kérdést én a Háznak fel nem tehetem. Ezt a házszabályok tiltják.

Grahovac Mirku (az elnök ajánlatára) a 215. szakasz b. pontja alapján kér szót. A félremagyarázott szavainak helyreigazítására.

Elnök: Ehhez joga van a képviselő urnak, de csak röviden szólhat. (Helyeslés.)

Grahovac Mirku beszél.

dult el a találkára s örömebe egy bántó gondolat vegyült. Vajon milyen banális vagy ostoba kaland vár rá? Milyen lesz a nő, aki meg fog jelenni? Szép-e vagy rut? Vajon a boldogság álma kezdődik-e vagy a kiábrándulás?

Jean Réal várt. A fák sűrű lombjának résein keresztül fényfoltok hullottak az ut homokjára. A távolban, a fehérítő szobrok és illatozó virágágyak között egy fiatal nő közeledett, gyors léptekkel, kipirult arccal. Mikor meglátta *Réalt*, megállt.

Jean Réal De Neste asszonyt ismerte fel benne.

Megzavarodottan felkiáltott. Szíve lázasan dobogott. Azután mindkét karját kitérte és a hölgy felé sietett:

— Ön az! . . . Ön!

Azt hitte, hogy álmoképet lát, melyet erővel elfojtott szerelme varázsol eléje. Am De Neste asszony egy könyvet tartott kezében, az ő könyvét, a Szerelmi álmot! Szívéből kitört az öröm:

— Lehetséges ez? . . . Igaz ez? . . . Ön engem szeretett, anélkül, hogy tudta volna? És magam voltam a magam vetélytársa!

De azután megrettent. De Neste asszony halotthalvány arccal megingott.

— Oh, — szólt bánatosan — ön megrémít! Hát azért találtam meg, hogy újra elveszítem? Hát most már nem szeret?

De Neste asszony fáradtan intett. Réalnak eszébe jutottak egykori szavai: »Nem szeretem önt, mert nem szeretem!«

Hosszu csend következett. A napnyárral és madárdallal telített parkban egyedül voltak, de közöttük végtelen ür tátongott, mint a vigasztalan sivatag.

— Ah barátom! — szólt végre De Neste asszony — én boldogtalanabb vagyok, mint ön! A szerelem, mely önt rabul ejtette, földi szerelem s azt el fogja önnel feledtetni egy másik . . . Az enyim . . .

— Az öné — vágott szavaiba keserűen *Réal* — csak álom volt!

— Igen, — felelt a nő. — És számomra nincs gyógyulás!

A kötet kisiklott kezéből és halk ütődéssel a földre esett. Azután ott maradt kiterjesztett lapjaival, mint egy tépett szárnyakkal földrehullt holt madár.

Jean Reibrach.

Elnök: Figyelmezteti, hogy az elnökkel nem vitatkozhat és ha így folytatja meg fogja vonni tőle a szót (mozgás a horvátoknál.)

Grahovac Mirku bevégzi felszólalását.

Következnek

a vasutas javaslatok.

Purics József: Horvátul beszél.

Elnök többször figyelmezteti, hogy beszéljen a tárgyról.

Purics József beszél.

Elnök Nagyon kérem a képviselő urat, hogy ha elakar térni a tárgytól, akkor erre kérje a Ház engedelmét, mert ellenkező esetben kénytelen leszek a képviselő urtól megvonni a szót. (Felkiáltások a horvátok részéről: *Nagy Ferenc* nem kérte.)

Vlád Aurél: Nem fogadhatja el a jelenlegi törvényjavaslatot. Nagyon helyesnek tartja a horvátok fellépését.

Hody Gyula: Supiló! Uj szövetség. (Zaj.)

Supilló: Éljen a horvát nyelv.

Elnök (csenget). Csendet kérek.

Méltánytalanok tartja a fizetésrendezés tekintetében a 10. §. intézkedését, ugyanis nem tartja helyesnek, hogy az állam az alkalmazottnak rossz lakást és rossz fizetést adjon. Kívánja, az ügyvédi képviselettel, kívánja, hogy a közigazgatási bizottság illelkezzen a vasutasok ügyében.

Hiába mondja azt a kereskedelmi miniszter, hogy ő szíven hordozza a vasutasok ügyét, hiába mondja, hogy ő atyai szeretettel viseltetik a vasutasok iránt. De ha ő ilyen javaslatot nyújtott, akkor mégis ott van, az édes apa mellett a mostoha anya. A javaslatot nem fogadja el.

Brlic Vratoszláv horvátul beszél. Szünetet kér.

Elnök: Tíz perc szünetet ad.

Szünet után.

Návay Lajos alelnök újból megnyitja az ülést.

Brlic Vratoszláv nagy terjedelemmel tovább beszél horvátul, miközben felolvassa az összes törvényeket, melyek a horvátokra vonatkoznak.

Návay Lajos alelnök figyelmezteti, hogy csak a legszükségesebb idézeteket olvassa fel, *Supiló* Ferenc horvátul tiltakozik a szólás-szabadság korlátozása miatt.

Az elnök rendreutasítja *Supilót*.

Brlic Vratoszláv tovább olvassa az idézeteket. Háromnegyed 3 órakor végre befejezte az olvasását.

Az elnök a vitát másnapra halasztja és berekeszti az ülést.

Városi közgyűlés.

— Első nap. —

Előre gondoltuk, hogy zajos lesz a városi közgyűlés s ez be is teljesült.

Alig pár tárgyat intéztek el, de mindegyik mélyen bele vág a város érdekébe.

Százezreket szavaztak meg új iskolákra és erre valóban szükség van, mert a tankötelese-

Az érmelléki Kereskedelmi és Ipari Részvénytársaság
borkiviteli osztálya ajánlja tisztán kezelt hegyi borait.

ket nem bírják elhelyezni. Kötelező oktatásnál pedig ez az első követelmény.

A szinkör sorsa is eldőlt. Aligha lesz Nagyváradon egyhamar nyári színház. A törvényhatóság, hosszú vita után kimondotta, hogy ingyen telken kívül semmivel nem járul hozzá.

Legnagyobb vitát keltette a harmadik vashíd. Majdnem 3 óráig folyt e felett a vita. És így a helyes. Ilyen fontos, a város jövő fejlődésébe mélyen bele vágó kérdést nem is szabad olyan könnyedén elintézni, hanem alaposan meg kell vitatni. Amint hogy történt is. És voltak már városatyák, akik a vita behatása alatt más meggyőződésre jöttek, mint a vita elején.

Meg lesz tehát a 3-ik vashíd. A régi polgárok érdeklődtek is a tárgyalás iránt. Teljesen megtöltötték a karzatot s az eredményt zajosán megéljenzették.

A közgyűlés lefolyása a következő volt:

Glac Antal főispán elnökölt:

Jelen voltak: dr. Bozóky Alajos, dr. Döri Ferenc, Fröhlich János, Hlatky Endre, dr. Hoványi Gyula, dr. Kazay Kálmán, dr. Konrad Márk, Kiss Dávid, Mezey Mihály, dr. Molnár Imre, Nozák Rezső, dr. Pácz Sándor, Schöpflin Agoston, Stark Gyula, dr. Stocker József, Szokoly Tamás, dr. Várady Zsigmond, dr. Adorján Emil, dr. Altmann Jakab, Balogh Döme, Beczkay Lajos, Czegléd Jermiás, Cser János, Fényes Manó, Déry János, dr. Halász Lajos, Köblös Ferenc, Schwartz Izidor, Schütz Albert, Sulyok István, Széles Lajos, dr. Vueskics Gyula, Feldmann Izidor, dr. Friedländer Sámuel, Gábel Jakab, Löwenstein Zsigmond, Reismann Mór, dr. Tóth Ferenc, dr. Weisz Márton, Weisz Ernő, dr. Bárdos Imre, Bognár Sándor, Breider Ármán, dr. Grósz Menyhért, Guttmann József, dr. Gyémánt Jenő, Kiss Elek, dr. Kurländer Ede, Lewitter Miksa, Miskolczy Barnabás, dr. Moskovits József, dr. Moskovits Miklós, Moskovits Mór, Moskovits Miksa, Moskovits Farkas, dr. Munk Béla, Oláh Ferenc, Papp György, Pékánovits Imre, Rendes Vilmos, ifj. Rimánóczy Kálmán, dr. Sonnenfeld Zsigmond, Sonnenwirth Simon, Ternyei Antal, Wégnér Ödön, Rimler Károly, Borde Ferenc, dr. Istvánffy István, Jurieskay Barnabás, dr. Cseresnyés Béla, Gerő Ármán, Komlóssy József, Darvassy Lajos, Lukács Ödön, Dus László, Tóth Márton, Szatráll János, Kőszeghy József, Szűts Géza, Markovits Sámuel, Paplezy Ferenc, Jablonszky Emil.

A közgyűlés megnyitása után felolvastatták a polgármester havi jelentése, amelynek a közgazgatásra vonatkozó főbb adatait már közöltük. Megemlékezik még a jelentés, hogy június-augusztus hónapokra a tanács a hivatalos órákat délelőtt fél 8-tól fél 2-ig osztotta be. Bejenti továbbá, hogy Heller Ede és Lévy Zsigmond törvényhatósági bizottsági tagok elhunytát.

A polgármesteri jelentés kapcsán felszólalt Balogh Döme. Kifogásolja, hogy a hivatalos órák megállapításának jogát a tanács magának vindigálja, holott az új szervezeti szabályzatban ez a jog a törvényhatóság jóváhagyásától függ s csak azután léptethető életbe az új rend.

Rimler Károly polgármester felvilágosítja, hogy az új szabályzat szerint is a tanácsot illeti meg a jog, csak be kell jelentenie a közgyűlésnek. Ha a közgyűlés nem hagyja jóvá, nem tartják meg az új beosztást.

Balogh Döme nem fogadja el a tanács új óra beosztását.

A polgármester jelentését tudomásul vették. A belügyminiszter nem hagyta jóvá a villamos vasút Rhédey-kerti vonalán a téli közlekedésre vonatkozó közgyűlési határozatot, mert ez ügyben a közgazgatási bizottság illetékes eljárni.

A társörvényhatóságok átirataira vonatkozó tanácsai javaslatokat vita nélkül elfogadták.

Az iskolák építése.

A tanács beterjesztette a külvárosi, széles-utcai iskolák építésének és a v. velencei iskola

kibővítésének tervét és költségvetését. Az összes építkezések mintegy 330.000 koronára vannak tetvéve.

Sulyok István a tanügy fejlesztését elhalasztatlannak tartja. A javaslat indokolásának egy része ellen van csupán kifogása. Újabb iskolákra 330.000 korona kell s ezt nem egyszerűre, hanem egymás után akarják létesíteni. Kifogásolja, hogy oly drágán építi a város az iskolákat. Kecskemét gazdag s mégis egyszerű iskolákat épít. Kerülni kell a fényűzést. Csak arra kell tekintettel lenni, hogy hygienikus szempontból megfeleljenek az iskolák. A polgári leányiskola épületének létesítését halasztatlannak tartja. Tűrhetetlen állapotok vannak a mostani bérelt helyiségben. A javaslatot elfogadja, de indítványozza, hogy utasítsák a tanács a polgári leányiskola felépítésének keresztülvételére.

Rimler Károly polgármester válaszolt. A tervek minden luxus nélkül vannak készítve, csak a közegészségnek megfelelőek. — A polgári leányiskola épületére szükség van, de első sorban azon iskolákról kell gondoskodni, amelyek kötelezők. Halasztást csak rövid időre szenved a polgári leányiskola építése, erre ígéretet tesz.

Balogh Döme azt látja, hogy olyan összegért, mint itt egyszerű iskolára felvéve van, magán emberek palotákat építenek. — Kifogásolja, hogy a külvároson csak 8 osztályt akarnak építeni, holott ott 16 osztály kellene, hogy jó időre elég legyen. Ezt indítványozza.

Rimler Károly polgármester cáfolja Balogh Döme állításait.

Dr. Döri Ferenc a Külvároson is 10 tantermet kíván, hogy ha az V.—VI. osztályt is felállítják, legyen hely.

Kőszeghy József szakszerű felvilágosítással szolgál. Rámutat, hogy a terveknel minden luxust megelőztek.

Sulyok István most azt kívánja, hogy mivel most kölcsönt akarnak felvenni, vegyék össze a polgári leányiskola költségét is, s egy kölcsönt vegyenek fel.

Dr. Hoványi Géza nem fogadja el Sulyok indítványát, mert a két dolog összekapcsolásával egyik sem létesül. Indítványozza, hogy utasítsák a tanácsot, mikép a felsőbb leányiskola ügyét sürögősen hozza a törvényhatóság elé.

A tanács javaslatát elfogadták a Hoványi Géza indítványával.

A szinkör építése.

A tanács előterjesztette, hogy a nyári szinkör 140.000 koronába kerülne. Felépíthető, ha az állam, mint kilátásba helyeztetett, az évi ammunitást fedezné. A helyre nézve két terv van, a Rhédey-kert előtt és a Nagypiacon. A tanács a Rhédey-kertet javasolja a szinkör helyül. A város csak a fentartást, a tűzbiztosítást és világítást vállalná magára.

Dr. Kurländer Ede hosszasan érvel a mellett, hogy a szinkört a Nagypiac térére építsék, ne a hadapródiiskola mellé. Ez a dolog elszietve lett ide hozva, becsempészve.

Rimler Károly válaszolt. Sürögős volt a kérdés tisztázása, mert a szinkör eddig a belügyminiszterium kebelében volt s ott megígérték a támogatást. Most át megy a szinkör a kultuszminiszteriumba. Hogy itt is adnak segítyt, nem bizonyos, ezért sürögős a kérdés. Ezután a hely tekintetében cáfolja Kurlándert. A Nagypiacon kell a hely. Az iparosok sem férnek, ezeket nem lehet kiszorítani. A szegényebb népek van szüksége a szórakozó helyre, a nyári szinkörre. Ajánlja a tanács javaslatát.

Dr. Hoványi Géza elfogadja a tanács javaslatát, akként, hogy a kormány fedezze a teljes építési költséget s a város csak a telket adja és a fentartás, tűzbiztosítás és világítás költségeit viselje. Most van alkalom, hogy ezt a kérdést megoldjuk. A szinkörre nagyon fontos, hogy a társulat ne vándoroljon. Más városok sokkal nagyobb áldozatokkal is megvalósítják a szinkört állandósítását. A helyre

nézve most nem határozná, hanem meggondolandónak tartja a kérdést. A javaslatot elfogadja, de a helykérdés kikapcsolásával.

Dr. Adorján Emil szükségesnek tartja a nyári szinkört a szinkört érdeklődésében. A város azonban 8—10 ezer koronát nem áldozhat évenként. Csak akkor fogadja el, ha az állam viseli az építés 30 éves amortizációját s csak úgy nyitja azt ki, ha az igazgató az összes biztosítást, világítást stb. viseli.

Dr. Várady Zsigmond visszautasítja Adorján felfogását. Most süllyedő, decadens irány uralkodik, de reménye van, hogy ez megváltozik. Az alsóbb néposztály magasabb élvezeteiről kell gondoskodni. A közönségnek szükséges a nyári szinkör. A világításra nézve ki kellene kötni, hogy csak 2000 koronáig viseli a város. Így biztosítva lenne, hogy évi 5000 koronánál több kiadás ne terhelje a város. A hely kérdését most ne tárgyalják.

Moskovits Farkas szólott a kérdéshez.

Utánna dr. Friedländer Samu beszélt a nyári szinkör ellen, amelyet a kultúra szempontjából nem tart szükségesnek. A helyre nézve az a nézete, hogy a szinkör a szabadban legyen, ne a Nagypiacon, amely szükséges a kereskedelem és iparnak. De csak úgy építsék itt is a szinkört, hogy a város semmivel se járuljon hozzá.

Dr. Stocker József és dr. Várady Zsigmond személyes kérdésben szólottak.

Rimler Károly polgármester a kérdés tisztázására kijelenti, hogy Várady Zsigmond indítványához képest elfogadja a város hozzájárulásának fixizálását évi 5000 koronában. A javaslat elfogadását ajánlja, mert szegényli, hogy nyáron csak orfeumi szórakozást tud a közönségnek nyújtani.

Dr. Hoványi Géza a tanács javaslatából még kikapcsolni kéri, hogy a nyári, szinkörben a tanács állapítja meg a helyárakat.

Rendes Vilmos lehetetlennek tartja, hogy Nagyvárad 12 hónapig eltartsa a szinkört. Nem nyári színházra van szükség, hanem jó utakat csináltasson a város. Csak addig menjen bele a szinkör építésébe a város, hogy ingyen helyet ad.

Rimler Károly elfogadja dr. Hoványi Géza indítványát, hogy a helyárakat ne a tanács állapítsa meg.

A vita befejeztetvén, szavazásra került a sor.

A tanács javaslatának elvetésével dr. Adorján Emil indítványát fogadták el, amely szerint a város csak ingyen területet ad a szinkör részére, de semmi más hozzájárulást nem.

A harmadik vashíd.

A tanács előterjesztést tett a harmadik vashíd építésére, amely szerint a Szent László-hidat vinnék le Széles-utcahoz s a Szent László-térre új hidat építenének. Javasolja a tanács, hogy a hid építését mondja ki a közgyűlés s a terv-pályázatokat írják ki.

Beczkay Lajos a 3. hid építését ellenzi, az nem a város lakosságának érdekéből szükséges. A város ipara, kereskedelme sokat veszítené az új hiddal, mert a forgalmat a város központjától és az áruipacoktól elterelné. Más indok nincs, minthogy az állatvásárokról kerülő állatokat nem hajtánák a városon kívül. Indítványozza, hogy vegyék le a napirendről a kérdést.

Dr. Stocker József közérdekből szükségesnek tartja a 3-ik hidat. Akik Püspöki felől jönnek, a Nagyhidra kell hogy kerüljenek; ez 4 kilométer kerülő. Ily fontos kérdést nem lehet városrészek szerint elintézni.

Dr. Hoványi Gyula elfogadja a tanács javaslatát. A város érdeke kívánja a 3-ik hidat; a javaslat által megvalósítható a villamos vasút. Ajánlja a tanács javaslatát.

Czegléd Jenő szerint nehéz úgy elintézni a kérdést, hogy mindkét városrész érdekeit ki-elégíthessék. A 3-ik hid tönkre teszi az ipart, kereskedelmet, mert a vidéki rövidebb uton jön be s ha dolgát elvégzi, gyorsan vissza is siet s elkerüli a várost. A javaslatot nem fogadja el. Feldmanné épített uszodát s elvitte a

viz; mi is építünk hidat s ez elseprti iparunkat és kereskedelmünket.

Balogh Döme szintén a kereskedőket félti. Akként lehet talán a kérdést megoldani, ha az iparosokat ki vinnék szintén az állatvásárok mellé. Ha mégis építenek, vigyék el a Szent László-téri hidat s itt építsenek újat.

Sulyok István azt fejtegeti, hogy a 3 ik hid építése közszükség-e? Ujváros elmaradt fejlődését nem fogja helyrehozni. Csak egy részét fogja emelni Ujvárosnak. Nagy kerülővel jönnek a vidékiek az állatvásárra, de ez nem áll arányban a nagy áldozattal. A látszólagos eredménynél nagyobb kára lesz az összpolgárságnak. Amely arányban nő a polgárság egy részének előnye, háromszor oly mérvben károsodik a polgárság másik része. Ujváros volt a város kereskedelmének gócpontja s mesterségesen lett ez elterelve. A tanács azt mondja, hogy az új hid Ujváros fejlődését fellendíti, ennek éppen ellenkezője lesz. A javaslatot nem fogadja el.

Rimler Károly: Akkor dönt el a 3 ik hid sorsa, mikor az állatvásárt kivitték. 16 évig pihent a kérdés. A mai 5 kilométer kerülő tönkreteszi a vidéki forgalmat, ha közelebbi utról nem gondoskodunk. A villamos vasut is szükségessé teszi a 3 ik hid-t, mert ezáltal a Fő-utcáról kizárták a teherforgalmat. Igaz, hogy egy része a lakosságnak nyer, de ezt nem szabad ily kicsinyes szempontból venni. A baj eloszlik az egységes fejlődés folytán.

Dr. Hoványi Géza Sulyok érveit cáfolja. Rámutat, hogy a közérdek mit nyer az új hiddal. A forgalom gátjait el kell háritani. A mai forgalmi viszonyok nem egészségesek, mert a piacra jutás nagy nehézséggel jár. Ha ezt könnyűvé tessük elősegítik a forgalmat. Egyéni szempontból nem szabad nézni a dolgot. Felemlíti, mily rövidlátás, hogy Ujvárosra nem lesz hasznos a 3 ik hid. Így te ték az 50 es években, mikor az ujvárosiak tiltakoztak a vasutállomás ottani építése ellen. A hid még nem emeli a kereskedelmet. A nagyhid mellett miért nem emelkedik a kereskedelem. Egyeseknek lehet sérelme, de a köznek csak haszna lesz. Meg van győződve, hogy Nagyvárad kereskedelmére, forgalmára olyan fontos kérdés rég nem volt a szőnyegen, mint ez. Nagy forgalmat fog ez a hid hozni. A vidéki elmegy a város más pontjára, ha ott olcsóbban beszerezheti szükségleteit. Egyesek netalán hátrányára nem folyhat be a város intézőinek cselekvésére ily közérdekű kérdésnél. Elfogadja a tanács javaslatát.

Breider Armin a kereskedelemre károsnak tartja a 3-ik hidat s ezt példával illusztrálja.

Hlathy Andre rámutat, hogy a nagypiacon, a Külvároson s a város minden részén mennyi új épület és új üzlet, olyan helyen, hol nincs hid, míg a Nagyhidnál ma is alig van néhány üzlet. Azt nem lehet tűrni, hogy a vidéki fél-napi uton juthat a piacra. A kereskedelem nem megy tönkre, mert ha veszít egyes polgár, de többet nyer a köz. A forgalom követeli az új hidat.

Gábel Jakab elismeri, hogy ha ott marad az állatvásár, szükséges a 3-ik hid, de éppen ezért vigyék át az állatvásárt a Komendánsrétre. Ez volna a természetes, nem pedig a második döntést is megadjuk az ipar és kereskedelemnek. A javaslat teljesen tönkre tenné a régi existenciákat s újak keletkeznének; ez pedig szerencsétlen politika. A tanács városi politikájával foglalkozik. Ne mindég százezrekbe kerülő építkezésekről de a polgárok anyagi jólétét előmozdító intézményekről gondoskodják. A tanács javaslatát nem fogadja el.

Dr. Adorján Emil megszavazza a tanács javaslatát, mert nem kívánatos, hogy meghonosuljon a városrészek érdekei szerinti vitatkozási rendszer. Részletesen fejtegeti, hogy a tanács elhanyagolja Ujvárost s az ezért nem fejlődik.

Szokoly Tamás a 3 ik vashid szükségességét fejtegeti. A város minden részének érdekeit szíven viseli. A Körös balpartján könnyen meg lehet közelíteni az állatvásárt, de egy nagy

vidék közönsége 5 kilométer kerülőt kénytelen tenni. Ha közelebb találja a vásárt, marad ideje, hogy szükségleteit beszeresse a városban. Az iparra és kereskedelemre nem káros, de elodázhatlan szükséges a 3 ik hid, amelyivel az egész város csak nyer.

Névszerinti szavazásra kerülven a sor, a 3-ik hid építését 44 szóval 6 szó ellenében elfogadták.

Az interpellációk.

Az idő már 7 óra után lévén, dr. **Kazay Kálmán** és **Balogh Döme** előlítottak a bejelentett interpellációktól.

Dr. Hoványi Gyula szólalt felt, hogy az új főutcai parkba a növények neveit jelző táblákon csak latinul van a felírás s telve hibákkal. Kéri, hogy magyarul is és hibátlanul jelezzék a növények neveit.

A polgármester intézkedni fog. — A választ tudomásul vették.

A közgyűlést ma, pénteken délután folytatják.

Vizvezeték Nagyvárad és Debrecen között.

Rimanóczy Kálmán terve.

Országihírű vizvezetékünk s egészséges vizünket most egy másik nagy város szolgáltatába is beakarják vezetni. Ez ugyan még egyelőre terv, azonban pár év alatt megvalósulhat s akkor eltekintve attól, hogy ez által igen nagy fontosságú szolgálatot teszünk a szomszédos Debrecen városának, anyagi haszna is lesz a városnak.

A nagy arányú tervet **Rimanóczy Kálmán** nagyváradai építész pendítette meg s tegnap beadványt is intézett a városhoz, hogy a tervvel a legközelebbi törvényhatósági ülésen foglalkozzanak.

A terv még csupán magát az eszmét tartalmazza, azonban annak miként való megvalósításával egyelőre nem foglalkozik. Csupán annak előnyeit magyarázza s annak lehetőségét fejtegeti.

Debrecen óriási sík területen fekszik. Talaja homokos s oly szegény vízben, hogy igen sokszor megesik, miszerint a lakosság nagy távolságokat kénytelen megtenni csak azért, hogy jó vizet kaphasson.

Már több ízben foglalkozott az ottani törvényhatóság egy városi vízműtelep felállításával, ez azonban végre is oda fejlődött, hogy egy pár furott kutat nyertek, mely nem felel meg a célnak. Az ottani talaj víz különben is egészségtelen, csak egyes helyeken van egészséges víz. A nagyváradai víz oda való vezetése tehát csak áldás volna Debrecenre nézve s szívesen meghozná a város azt az áldozatot, amivel ez megvalósítható lenne, csak hogy egyszer s mindenkorra letegye ezt a mindinkább jobban rája nehezülő gondot.

A terv megvalósítása nem is kerülne olyan borzasztó nagy áldozatokba, mint a minőnek első pillanatra látszik, mert az oda vezető ut állandóan lejtősen halad, tehát alkalmas a vízfolyásra s így a folytonos mélyítési munkálatok költségei meglehetősen kimélve.

A két város között a legrövidebb távolság, tehát az építendő vizvezeték utja 60 kilométer. Ilyen hosszúnak kell lenni a csatornának, mely a nagyváradai vizet Debrecenbe vezetné.

A terv megvalósítása esetén a nagyváradai vizvezeték általános átalakításon menne keresztül, mert a jelenlegi tartályok, gépek mind óriási arányú ujjakkal lennének kicserélve. Uj

kutak furása is szükségessé lesz. Mindezek az újításokban horribilis összeget kívánnak, amely azonban elenyészően csekély Debrecenre nézve az ellenszolgáltatással szemben.

A kiadásokat részben Nagyvárad városának kellene viselni, ami idővel megtérülne a vízhasználati díj útján.

A nagyfontosságú tervvel a jövő havi közgyűlés fog foglalkozni. Az ügybe bele fog szólni Biharvármegye valamint Hajdu vármegye is. Ezek azonban nem fognak akadályokat gördíteni a megvalósítás elé.

UJDONSÁGOK.

* **Jubiláló jegyző** Belényes községében lélekemelő ünnepély keretében ment végbe **Beliczay Elek** községi jegyzőnek 40 éves jubileuma. Ebből az alkalomból délelőtt a képviselőtestület gyűlést tartott s azon egyszerű de őszinte beszédben méltatták a jegyző 40 éven keresztül szerzett érdemeit. Délben 120 terítékű bankett volt, melyen jelen volt a belényesi intelligencia teljes számmal. Az ünnepelő jegyzőt a belényesi hivatalok külön-külön üdvözölték. Este tánc volt mely reggelig tartott.

* **Kinevezés.** A nagyváradai királyi törvényszék egyik rokonszenves aljegyzőjét, dr. **Patzkó Antalt**, **Günther Antal** igazságügyi miniszter az élesdi járásbíróshoz albiróvá nevezte ki.

* **Szakosztályi ülés a megyén.** Biharvármegye III. szakosztálya mint állandó választmány tegnap délelőtt tartotta meg ülését. Az ülésnek legfontosabb tárgya volt a megye tisztviselőinek drágasági pótlék iránti kérelme, melyet az állandó választmány egy szűkebb körű bizottságnak javasol kiadati, hogy a szeptemberi közgyűlésen a törvényhatóság érdemi határozatot hozzon az ügyben. A kérelmek teljesítését úgy fogja megvalósítani a megye, hogy 1 százalék pótdót vet ki, mert jelenleg a kiadások már ezideig is 3200 koronára haladják meg a költségvetést. Az állandó választmány a főszolgabírák 600 korona drágasági pótlék megszavazása iránti kérelmet elfogadhatónak javasolta. Ezekon kívül a napidijas hajduk kérelmére megszavazhatónak javasolja, hogy a vármegyénél alkalmazott 4 napidijas hajdu egyenruhában járhasson.

* **Szobrot Gábor Áronnak.** A magyar szabadságharc egyik kimagasló alakjáról **Gábor Áron**ról kíván méltóképen megemlékezni Háromszékvármegye. A legenda hős ágyúkirály, ki leleményességével a szabadságharcban a magyaroknak igen nagy szolgálatot tett s az egyszerű polgári voltából az őrnagyi rangig vitte fel még mindég élénk emlékezetében van nemcsak Háromszéknek, de minden magyar gyermeknek is. Ep ezért az ő emlékének megörökítése igazán hazafias cselekedet lesz a magyaroktól. Az ágyúkirálynak Háromszékvármegye szobrot akar most állítani s e cél kivételére az összes törvényhatóságok anyagi támogatását kérte most fel.

* **Uj postaügynökség a megyében** Biharvármegye Jánosda községében **Jánosda** elnevezéssel 1907. évi július hó 1 én postai ügynökség lép életbe, mely bárhova szóló levélpósta küldemények, továbbá csak a belsőldre Ausztriába a megszállott tartományokba és Németországba szóló, 1000 korona értékű meg nem haladó pénz és csomagküldemények felvételével, továbbításával, leadásával és utalvány nemkülönböztetve postatakarékpénztári ügyletek közvetítésével van megbízva. A postaügynökség kézbesítési köre Jánosda községre, Gyémánt és Huszárpusztákra, Albina, Bereczki, Egető, Kelepcze, Kertész Gábor, Kertész Ferenc, Korniss, Lovass, Nagy, Szabó, Szilágyi,

Szilágyi András, Tulkanti és Varga tanyákra terjed ki. A postaügynökség leszámolás, ellenőrzés és felügyelet tekintetében a nagyszalontai postahivatalhoz tartozik és összeköttetését a Jánosdáról Nagyszalontára és vissza naponként közlekedő gyalogküldőnc járat útján fogja nyerni.

* **A nagyszalontai Aranyemlék.** Arany János szülő falujának lelkes polgársága 1894. óta fáradozik azon, hogy a nagy költő emlékét egy maradandó műben örökítse meg. A hosszú fáradozásnak végre is meg lett az eredménye. Az Arany emléket Arany János-szobra elkészült s már az emléket bizottság a Csonka torony falába be is állította. A szobor leleplezése ez évi szeptember 15-én lesz megtartva, melyre tegnap hívták meg Biharvármegye törvényhatóságát. A szobrot Stobl Alajos szobrász készítette.

* **Pelbárhida a korcsmák ellen.** A korcsmák vásár- és ünnepnap való zárvatartása érdekében a megyében megnyilvánult nagy érdeklődésre eddig antialkoholista községekhez legújabbán Pelbárhida község képviselő testülete hozott határozatot, melyben kimondta, hogy a korcsmák vásár és ünnepnap zárva tartását elrendeli. Ez a határozat a megye jóváhagyása után fog életbe lépni.

* **Ügyvédi értekezlet.** A nagyváradai ügyvédi kamara t. tagjait tisztelettel felkérem, hogy i. hó 23-án (vasárnap) d. e. 10 órakor a városháza termében tartandó ügyvédi értekezleten megjelenni sziveskedjenek. Nagyvárad, 1907. július hó 13. Hlatky Endre, a nagyváradai ügyvédi kamara elnöke.

* **Távozó tisztviselő.** Mint értesültünk Entődy Ödön, a Magyar Általános Biztosító Társaság nagyváradai vezértitkára, a nagyváradai úri társadalom rokonszenves tagja városunkból eltávozik. Ugyanis a társaság igazgatósága bejelentette a fővárosi központba, ami előléptetés és kitüntetés a derék vezértitkár számára.

* **A lipótvárosi kaszinó botránya.** A lipótvárosi kaszinó tagjait nagy botrány foglalkoztatja jelenleg. A kaszinó gazdája, Spitz Ede mint fővárosi tudósítónk jelenti, jelentékeny összeget sikkasztott a kaszinó kárára, és a kaszinó igazgatóságát csak a kaszinó jó híre tartotta vissza attól, hogy ellene a büntető feljelentést tegye, hanem megelégedett avval, hogy Spitz Ede a kaszinóból kilépett s azóta külföldre költözött. Spitz Ede esztendővel ezelőtt lett a lipótvárosi kaszinó gazdájává. Megbízható embernek tartották. Közben divatba jött a kaszinóban a bakjáték. Spitz Edét bízták meg vele, hogy a játékhoz szükséges asztalokat beszeresse. Az asztal alatt wertheimszekerény volt, nyílása az asztal tetejéről volt, ezen a nyíláson juttatták a wertheimszekerénybe az egyes kasszák után a kaszinónak járó százalékokat. A pénzszerényt minden héten egyszer felnyitották és a benne összegyűlt pénzt az agrárbanknál deponálták. A wertheimszekerény két kulcs együttes alkalmazásával nyílott. Az egyik kulcs Spitz Edénél, a másik Ladits János igazgatónál volt. Laditsnak feltűnt, hogy a hét végén jóval kevesebb pénzt talált a pénzszerényben, mint amennyire számított. Gyanúja akkor lett alapos, mikor Spitz Ede egyszer 8 napra Bécsbe utazott. Ezen a héten ugyanis 14 ezer koronával több volt a kasszában, mint az előző héten. Ladits ekkor közölte gyanúját Krecsányi Kálmán detektívönökkel, aki egy ügyes detektívot rendelt ki a kaszinó játéktermébe. Sikerült is rajtakapni Spitz Edét a sikkasztáson, mert a Laditsnál volt kulcsduplikátumát megszerezte a gyárostól. Mikor

az elrejtett detektív Spitz Edét tetten érte, az erejében kirakodva, dulakodni kezdett a detektívvel; mikor azonban a detektív revolvért rántott és lelövéllel fenyegette, megjuhászott és követte Krecsányihoz a detektívot. A rendőrség sikkasztás és hatóság elleni erőszak miatt megindította ellene az eljárást. Mindez néhány nappal ezelőtt történt. A kaszinó igazgatósága az eset után nyomban tanácskozott és Bánffy Dezső közbenjárására sikerült Spitz Edét szabadlábra helyeztetni, aki azóta az országból is kiköltözött. Beszélnek, hogy Spitz Ede több mint 80 ezer koronát sikkasztott el a kaszinó vagyonából, gazdag rokonai azonban megígérték, hogy a kárt megtérítik a kaszinónak.

* **A Körös pusztítása.** A már leaptadt Körös jámbor kinézéséről most senki sem mondaná, hogy három nappal ezelőtt elpusztítással fenyegette a partjain lakó embereket. A pusztításokból keletkezett károk még kiszámíthatatlanok. Tegnap Belényesből és Tenkéről jelentette tudósítónk, hogy a víz pusztítása csak most látszik teljesen. A kár nagysága azonban csak a termények behordása után fog kitűnni. A belényesi járásban Tenes, Tárkány, Jánosfalva, Dragonyosd, Jégerfalva, Kumanyesd, Pokala és Nyimocsd községek szenvedtek sokat. Dragonyesd és Jégerfalván a Körös keresztül hőmpölygött s utáiban elsepert mindent. Nyimocsd községben 36 házat öntött el a víz. A járásban a gátak el vannak mosva, melyeknek kijavítása tetemes összeget igényel. A járásban a károsult községek kérelemmel fognak járulni a pénzügyigazgatósághoz add elengedés végett. A tenkei járásban Tenke háta, Rippa Mocsár és Hosszuaszó községek vetéseiben tett sok kárt a víz. A tengeri vetések teljesen elpusztultak, mert előzőleg a sok esőtől már tulságosan meggyengültek. A Körös áradása ezeket most végleg elpusztította.

* **Munkáslázadás az Érmelléken.** Az idei sok természeti csapás mellé az Érmelléken újabb veszély fenyegeti a gazdákat. Ez azonban már nem új, mert az elmúlt évben is fellépett s nem is váratlan, mert mint megirtuk a gazdaközönség számított rá. Sőt a fősolgabíró sürgősen kérte a csendőrség megerősítését is. Most mint érmihályfalvai tudósítónk jelenti, a gazdák aggodalma bevált. Gálospetri határában lévő Draveczky örökösök birtokán tegnap délelőtt a kapás munkások között megjelent Borbé Ferenc szocialista s követelte a dolgozó munkásoktól, hogy hagyják abba a munkát s mindaddig ne dolgozzanak, míg a munkaadó 1 frt-napszámot meg nem adja. A munkások nem hallgattak a lázító szavaira, hanem tovább folytatták a munkát. Erre Borbé Ferenc a vele megjelent munkástömeggel körülfogta a dolgozókat, s erőszakkal kényszerítette őket a munka félbehagyására. A munkások engedve az erőszaknak, abban hagyták a munkát. Az esetről tudomást szerzett a birtok tulajdonosa is s azonnal jelentést tett az érmihályfalvai fősolgabírónak, aki csendőrséget rendelt ki a községbe a közbiztonság megvédelmezése végett. A csendőrök a dolgozni szándékozó munkásokat védelmük alá veszik a terrorizálókkal szemben. A vakmerő banda ellen magánosok elleni erőszak címén a járásbírósnál feljelentést tettek.

* **Elveszett e hó 13-ikán d. u. 6-7 óra között a Közkórház és a Széchenyi téren levő Szabó-féle ház közötti uton egy fekete bőrbe kötött orvosi recept-könyv, dr Fráter Imre felirással, továbbá egy fekete bőrbe kötött pénztárc kbl. 300 forint tartalommal, irományokkal és arcképekkel. Aki e tárgyakat a közkórháznál átadja, 50 korona jutalomban részesül.**

EGYESÜLETEK.

A népnevelési egyesület gyűlése. A biharmegyei népnevelési egyesület választmánya ma, pénteken, délután 5 órakor (Nagypiac-tér közs. polg. fuiskola épület földszint 10. ajtó) gyűlést tart, melyre a választmány tagjait ez uton hívja meg az elnökség.

MULATSÁG.

Jogászok juniálisa. A nagyváradai kir. kath. jogakadémia ifjúsága mensa academicája javára folyó évi június hó 15-én a Püspök (Szt. László) fürdőben juniálist rendez. Belfélti-díj személyenként 2 kor. Tánc kezdete este 8 órakor. Ejtél után külön vonat hozza haza a vendégeket.

TÁVIRATOK.

Az állami vasgyárak fejlesztése.

— A pénzügyi bizottság ülése. —

Budapest, június 13. A képviselőház pénzügyi bizottsága ma délután 5 órakor ülést tartott Széll Kálmán elnöklésével. Az ülésen tárgyalás alá került az állami vasgyárak beruházási költségeik fedezéséről szóló törvényjavaslat. Hammersberg László előadó ismertette és elfogadásra ajánlotta a javaslatot. Többek hozzászólása után Wekerle Sándor pénzügyi és közgazdasági szempontból szól a javaslat mellett. Pénzügyi szempontból a beruházás reutabilitása nagy eredménnyel kecsegtett. A műhelyek kiegészítése a korszerű átalakítások eszközzése, az éjjeli munkának nappalival való pótlása kifizetik magukat. Két kérdést kell e-cupán megoldani a kormánynak; ez a szén- és a munkáskérdés, melyekkel a kormány komolyan foglalkozik. A javaslatot ezután többek hozzászólása után a bizottság általánosságban és részleteiben elfogadta. Tárgyalta és elfogadta még a bizottság az országos ipartanácsról és több vicinális vasut engedélyezéséről szóló javaslatokat.

Ujabb indítványok.

Budapest, június 13. A képviselőház indítványkönyvébe ma Farkasházy Zsigmond jegyzett be 7 pontból álló indítványt, aztán Lengyel Zoltán 5 pontból álló indítványt az önálló hadsereg érdekében és Hencz Károly az Amerikában elszegényedett magyar kisgazdáknak államköltségen való visszahozatala érdekében.

Affér az indítványok miatt.

Budapest, június 13. A képviselőház indítványkönyvébe tegnap bejegyzett indítványok miatt már lovagias ügy is támadt. Farkasházy, Lengyel és Mezőfi épen az indítványkönyvébe jegyezték be indítványt a maguk részéről, mikor oda került Nagy Emil és meglátva szárdékuakat, hevesen kifakadt eljárásuk ellen:

— Mégis csak nevetséges, amit miveltek. Ugy látszik, így akarjátok diszkreditálni a mi indítványainkat.

Majd Farkasházyhoz fordulva így szólott:

— Te pedig csak feltűnési viselkedésből csinálod az egész dolgot.

— Ti pedig azért csináljátok, hogy ámitások a népet, válaszolt Farkasházi.

Szó szót követett és az összeszólalkozásnak az lett a vége, hogy Nagy Emil lovagias elégtételt kért Batthyány József gróf és Beniczky Elemér útján Farkasházitól, aki Hentaller Lajost és Szász Józsefet nevezte meg ségedéitül.

Igazságszolgáltatás.

A Rákóczi-uti gyilkosság.

— Békési Jenő kifogásai a vádirat ellen. —

Megírtuk a mi nap, hogy az emlékezetes Rákóczi-uti gyilkosságban a vizsgálat adatai alapján a kir. ügyészség vádat emelt Hevesi Akos ellen erős felindulásban elkövetett halált okozott súlyos testisértés büntette címén azért, hogy ez év április hava 7-én éjjel Jánbör Sándort az utcán kölcsönös összeszólalkozás és tetteges inzultus után ittas állapotban rugóra járó késével halálosan megszúrta. — Az ügyészi vádirat azonkívül Békési Jenő ügyvédjelöltet is vádolja bűnpártolás címén amiatt, hogy barátjától, Hevesi Akostól, bár az ártatlanul gyanúsított kilétéről tudomása volt, a kést elvette és eldugta, majd Kolozsvárra küldött express levélben időnyerés céljából értesítette s így segítséget nyújtott arra, hogy a hatóság üldözése elől menekülhessen.

A vádirat ellen Hevesi Akos nem adott be kifogásokat, erről a jogáról kifejezetten lemondott. A vádirat ellen csak Békési Jenő tett kifogásokat és így az emlékezetes bűnpártolás a királyi törvényszék vádtanácsa is foglalozni fog.

Békési Jenő kifogásaiban nagyon érdekesen, helyes jogi tudással csoportosítja azokat az indokokat, amelyek alapján az ellene emelt vád megszüntetését kéri.

Mindenek előtt foglalozzik a bűnpártolás büntetőjogi fogalmával és erős okfejtéssel bizonyítja, hogy az ő cselekménye legfőleg a bűnpártolás kísérletének megállapítására volna alkalmas akkor, ha a terhére rótt cselekmények elkövetésében bűnös szándék vezette volna. Mivel pedig a bűnpártolás vétségének kísérletét a btk. nem bünteti, indokoltnak találja ellene az eljárás megszüntetését.

Hivatkozik azután arra, hogy az ő szándéka nem irányult arra, hogy a tettes az ő közreműködése révén a hatóság üldözése és a büntetés elől meneküljön, hiszen Hevesihez írt express levelében egyenesen felszólította a tettest, hogy maga jelentse föl magát a rendőrségen és ezzel enyhítse bűncselekménye súlyát.

Meg aztán, ha bűnpártolásra irányult volna szándéka, az eredményt maga hiúsította meg azzal, hogy feljelentette Hevesit és ezzel kiszolgáltatta őt az igazságszolgáltatásnak. A büntető törvénykönyv szelleme szerint ez a ténykedése mindenképpen elhárítja felőle a bűncselekmény következményeit.

Nagyon érdekes a kifogásoknak az a része, melyben Békési közreműködése lélektani indokait tárja fel. A baráti lélek nyomasztó öpöngéseiről, vergődő habozásáról mond velük tragikus igazságokat. Teljesen elhisszük neki, hogy nehezebbre esett a gondolat, hogy éppen ő szolgáltatassa ki szerencsétlenül járt barátját a

büntető igazságszolgáltatásnak és azért keresett módot, hogy e kényszerűségtől, szomorú kötelességtől meneküljék, ránézve az volt a legkívánatosabb, ha a tettes maga jelentkezik, tanácsolta is levelében ezt a módot barátjának, de viszont maga sem habozott tovább, mikor értesült, hogy ártatlan embert gyanúsítanak, hanem leróta kötelességét és feljelentette barátját, mert bizonyossággal nem szám thatott arra, hogy tanácsát megfogadja.

A kifogásokban végre rámutat Békési a vádirat téves állításaira és mindezek alapján kéri az eljárás megszüntetését.

A kir. törvényszék vádtanácsa hamarosan foglalozzik az ügygel. Mile Mihály bíró, a vádtanács elnöke már ki is tűzte e hó 18-ik napjára Békési kifogásainak tárgyalását, amelyen Békési Jenő ügyvédjelölt védője, dr. Medvigy Gábor ügyvéd kíséretében fog megjelenni.

Bírói kinevezés. Ö Felsője, a magyar király, dr. Patekó Antal nagyváradi törvényszéki jegyzőt az élesdi kir. járásbíróvához al-bíróvá nevezte ki.

SZERKESZTŐI PÓSTA.

Sz. A vers többek közt idejét multa és gyenge.

REGÉNYCSARNOK.

Művészelet.

Irta: Kraszevszkij A. N.

— Oroszból. —

56.

Az oroszokkal még jól ment a dolog; de olykor aztán megfordultak a kastélyban idegen diplomaták is. Ezen uraságok leereszkedő hízeltelme elviselhetetlennek tetszett neki. Vajjon mi volt ő tulajdonképpen ez üresfejűek szemében? kérdezte önmagától, számtalanszor — valamely jobb fajta akrobata — oly ember, ki tisztán az ő átkozott mulattatására létezik? Mintha a zene nem volna a legszebb valamenyi művészet között és a művészet magában nem volna szentebb és istenibb e nagyképi diplomaták minden politikai főztjénél. A művészet a legmaradandóbb dolog e földön, mindnyájatok közt én vagyok az egyetlen halhatatlan — gondolá magában — utána azonban, rögtön jött a kérdés: Ugy van, a művészet halhatatlan — de halhatatlan vagyok-e én? Mi marad utánam, ha majdan nem leszek, mi által a halhatatlanságra számot tarthatnék?

Igazán jól és kellemesen csak akkor érezte magát, ha az urak egytől-egyig vadászaton voltak és ő egy falábú szép spanyol festővel együtt tíz-tizenkét szép nő körében egyedül képviselték a teremtsé urait — bár még akkor is nehezen nyomta lelkét férfiatlan helyzetének tudata.

A Les Ormesban együtt lévő szép bámulói között a legbájosabb és egyutal az ő kegyét legbiztosabban bíró fiatal hölgy kétségtelenül Löwenskjold Marina grófnő volt. Mint már említettük, a fiatal lengyel nő egy észak-toldi diplomatánál volt férjénél, kitől azonban a legjobb egyetértésben — elváltan élt.

Természetesen idealistának valotta magát, mint azt a rendes kerékvágásból kikölkentett nő rendesen szokta. A mellett kitűnő zenész volt. A legpikánsabb benne mégis az maradt, hogy férjétől való elválása és nyaktörő kacérsága dacára, semmit sem lehetett rá mondani, mi hirnevét komolyan kockáztatta volna.

Jóllehet, épen ez a tulkapó büszkeséggel negélyezett érintetlenség ingerelte Lenskyt anynyira — és egyszersmint vonzotta is.

Igen szép volt, tetszett neki és aztán — miért híresztelték a kis lengyelnőről, hogy legyőzhetetlen?

Majd meglássuk! — gondolá.

* * *

Akkortájt a kastélyban tartózkodott gróf Pachotjin Leó is. Megható hűséggel ragaszkodva régi rajongásához, a művész nejét minden lehető alkalommal hódolata tárgyává tette, ünnepelte és odaadó figyelemmel kísérte. Még mindig igen szép ember volt, dús gazdag és amint az arisztokratáknál gyakran szokott előfordulni, katonai pályáját a diplomáciaival cserélte fel. A látszat után ítélve, a legmagasabb polcokra volt kiszemelve és — még mindig a nőtlenség sorába tartozott.

Leirhatatlan keserűséget Natáliának, hogy a neki osztályrészül jutott megalázó szerepet épen az ő szeme láttára kelle eljátszania. Olykor szinte megérezte, ha régi bámulójának jószágos szemei szomorú sajnálattal csüngtek rajta. Ilyenkor fellázadt büszke vére. Összeszedte magát, nehogy észrevehessék rajta szenvedését s ismét a régi, elragadó, megközelíthetetlen Assanow Natália lett.

Augusztus közepe táján, egy tikkasztó estén, a kastélybeli társaság különösen fényes, válogatott és nagy volt. Urak és hölgyek csoportokra oszolva ültek elszórva egy tág kerti salonban, melyet spanyol falak és virág piramisok segítségével, különböző kedves kis fülkékre osztottak, hol fesztelenül csevegtek, nevettek, kacérkodtak és a frissítőket élvezték, miket a fényes egyenruhájú vállas szolgák, ünnepléses grandezzával szolgáltak fel.

Natália épen ezen este azon tudattal bírt, hogy különösen jól néz ki. Pachotjin alig távozott mellőle. Észrevette, hogy a gróf magatartása vele szemben, Lenskyt ingerelni kezdi, hogy gyakrabban nyugtalanul átpillantgat hozzá — Natália pedig örült ennek és csak annál szeretetreméltóbb és igézőbb lett Pachotjin iránt.

Ekkor észrevette, hogy Lensky elhagyta a salont. Szemei ösztönszerű féltékenységgel azonnal Löwenskjold grófnőt keresték. De ez is hiányzott.

(Folyt. köv.)

KÖZGAZDASÁGI

A nagybárodói vásár. Nagybárod község kérelmére a kereskedelmi miniszter megengedte, hogy Nagybárodon az e hó 24-ére eső vásár kivételesen 25-én tartassék meg.

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Moskovits

cipőgyár

Kossuth-utca

Helyi ipar.

MEGJELENT
az első kötet 500 szöveg-
képpel és 60, részben
színes műmelléklettel.

A TECHNIKA VIVMÁNYAI
című kötet a magyar közön-
ség minden rétegének érdeklő-
désére számíthat. Nem tulá-
kos szakmunka, hanem élvez-
zetes, könnyed olvasmány.

A MŰVELTSÉG KÖNYVTÁRÁ-BÓL,

melyről olvasóinknak már több ízben hírt adtunk, most jelent meg az első kötet. A kötet címe:

A TECHNIKA VIVMÁNYAI

AZ UTOLSÓ SZÁZ ÉVBEN.

SZERKESZTIK: HOLLÓS JÓZSEF ÉS PFEIFER IGNÁC.

Ez a kötet úgy külső megjelenésével, mint tartalmával, stílusának irodalmi, könnyed hangjával egyaránt megfelel mindazoknak a várakozásoknak, melyeket a kiadótársulat a magyar közönségben a **MŰVELTSÉG KÖNYVTÁRA**-ról szóló ismertetéseivel felkeltett.

A könyvet szakemberek írták, de oly könnyen érthető hangon, mintha szabad előadást tartanának a társadalom minden köreiből összesereglett hallgatók előtt, kiknek figyelmét lebilincselik tárgyuk érdekességével, előadásuk könnyedségével és a szemléltetés gazdag eszközeivel.

A TECHNIKA VIVMÁNYAI című munka a magyar társadalom minden rétegének szól. A gazdát rávezeti a rendelkezésre álló és még kihasználatlan természeti erők célszerű kihasználására. Szakszerű tájékozást nyújt a gazdasági gépekről és külön nagy fejezetben ismerteti a gazdasági termékek ipari feldolgozását.

A magyar kereskedő szeme előtt ennek a könyvnek az olvasása számos iparág kereskedelmi kihasználásának perspektíváját nyitja meg, különösen a fiatalabb generációnak meg kell ismerkedni ezzel a munkával, mely megismerteti a bányászat, kohászat, faipar, szövőipar, kémiai nagyipar stb. stb. hatalmas, milliárdnyi értékű vagyont termelő haladásával. A tanügy munkásai a **MŰVELTSÉG KÖNYVTÁRA**-nak első kötetében

gondolkodásuk és ismereteik gazdagítására kiváló munkát nyerne. A nagyközönség legszélesebb rétegeit, valamint a megfelelő szakmákban működőket pedig közelről érdeklí a közlekedés eszközeiről, a hadászati technikáról, az elektromosság-ról, távirás-ról stb. szóló fejezetek.

A legújabb problémák: radioaktivitás, drótnélküli távirás, repülőgép stb. e könyv olvasása útján eleven fogalmakká válnak az olvasó előtt.

A „Műveltség Könyvtára“-nak
ára kötetenkint.... **24 korona.**

Megrendelhető

havi részletfizetésre is

Sebő Imre

könyv- és papirkereskedésében

Nagyvárad, Rákóci ut.

A Technika Vivmányai

című kötet fejezetei és a szerzők nevei:

Energia: Schimanek Emil.
Bányászat: Litschauer Lajos.
Kohászat: Gálocsy Árpád.
A fémek megmunkálása: Kandó Gyula.
Műveltség és emelőgépek: Kármán Tódor.
A közlekedés eszközei: Gondos Viktor.
Pósta: H. Henney Vilmos.
A fény a tudomány szolgálatában: Karvázy Zsigmond.
A sokszorosító ipar: Kún Sámuel.
A technika a hadviselés szolgálatában: M. Müller Hugó.
Faipar: Gaul Károly.
Szövő- és fonóipar: Maly Ferenc.
Papírgyártás: Jalsoviczky Géza.
A kémia vivmányai: Pfeifer Ignác.
Gazdasági gépek: V. Markhot Jenő.
Gazdasági termékek ipari feldolgozása: Kosutány Tamás.
Elektromosság: K. Lipthay Károly.
Telegrafia és telefonia: Hollós József.
Zárószó: Méray-Horváth Károly.

A MŰVELTSÉG KÖNYVTÁRÁNAK

első sorozata a következő könyvekből fog állani:

- I. A Technika Vivmányai
- II. Az Ember
- III. A Világgyetem
- IV. A Föld
- V. Az Élők Világa
- VI. A Társadalom

A második sorozat, hat kötetben, tartalmazni fogja a történelmi, irodalmi és művészeti ismereteket és az első sorozat teljes befejezése után fog megjelenni.

Vérszegényeknek

idegeseknek, sápkórosoknak, neu-
raszteniásoknak, női bajokban szen-
vedőknek páratlan hatású gyógyfürdő

Radna-Borberek

vasas fürdő

Besztercze-Naszódvármegyében.
Klimatikus hely, őstenyő környezet, su-
balpin klíma. Hideg és meleg fürdők.

Vasas és szénsavas források.

Előidény június 15-től július 5-ig.

Előidényben a szobák árából 20
százalék engedmény.

Felvilágosítással szolgál: a fürdőbérlet, Besztercén, Mihály-utca 18., június 15-től
Radna-Borbereken. 61 1-0

Papi ruhák.

Mint néhai Lobočka István hírneves volt papi
szabónak tanítványa és hosszú ideig segédje
bátorkodom a nagyságos- és föltisztelendő papság
becses figyelmét Kistördő-u. 17. sz. alatti saját
házamban megnyitott szabó üzletemre felhívni,
ahol mindennemű papi ruhának színtartó, erős,
jó szövetből való elkészítését jutányos árban el-
vállalom, s miután a szabást egy budapesti
szabásztanártól tökéletesen elsajátítottam azok-
nak szakszerű előállításáról alkalma lesz minden
megrendelőnek meggyőződni. — Vidéki meg-
rendeléshez elég egy minta reverenda bekül-
dése is; kívánatra azonban a helyszínére sze-
mélyesen is kiutazom.

Becses pártfogást kér:

VAJNOVSZKY KÁROLY

papi és polgári-szabó.

Nagyvárad, Fürdő utca 17. szám.

Aláírási felhívás.

a Magyar Takarékszövetkezet első
évtársulatába való belépésre.

Az évtársulat kezdődik 1907. évi július hó
1-én és tart 1910. évi június hó 30-ik napjáig.

Mibelyt 1000 üzletrész jegyezve lesz, az
évtársulat megalakul.

A szövetkezet célja: több apróbb betétek
utján való takarékosagra buzdítani, a tagok
esetleges hitel igényeit a legjutányosabban ki-
elégtíteni és az igénybe vett hitel visszafizeté-
sére könnyű módot nyújtani.

A szövetkezet tagja lehet bárki, aki magát
arra kötelezi, hogy a szövetkezet pénztárába
három éven át hetenkint legalább 20 fillért
befizet. A szövetkezet tagja a teljesített befize-
tések negyöd részét minden kezes nélkül
bármikor kölcsön veheti.

Egy üzletrész hetenkint 20 fillér be-
fizetésére kötelez. Az aláírás alkalmával az első
heti részlet és minden üzletrész után 5 fillér
üzleti költség fizetendő be.

A Magyar Takarékszövetkezet tagjai ké-
nyelmére azt az újítást hozza be, hogy a be-
fizetések eszközlése céljából nem kell az inté-
zet helyiségébe hétről-hétre feljönniök, ami
tetemes idővesztéssel jár, mert a szövetkezet
(óvadék mellett alkalmazott) pénzbiszkedője
minden héten felkeresi a tagokat lakásukon,
hogy a heti befizetés összegét átvegye s azt az
alapszabályokban előírt módon nyugtázza.

Nagyváradon, 1907. évi június 1. napján.

A Magyar Takarékszövetkezet
alapítói.

A szövetkezet a **MAGYAR BANK** r.
t. helyiségében székel (Fő-utca, Bazár-
épület.)

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

Értesíti a n. érd. izzólámpa körtéket tart raktáron 3 legfeljebb 3/4 watt fogyasztással gyertyánként, melyek legolcsóbb áron kaphatók. A sima izzólámpa ára darabonként 72 fillér, homályos (matt), színes fényképező-lámpák és mindennemű izzólámpa különlegességek ugyancsak kartell áron kerülnek eladásra. Ugyanott kaphatók **nerst-lámpák** és **osmium-lámpák** gyertyánként 1/5 watt fogyasztással.

Csillárok, és villamosmotorok eredeti gyári
ívlámpák árak mellett

kaphatók. A villamos mű igazgatósága elvállalja

— *villamosvilágítási* —

erőátviteli berendezések felszerelését, bővítését, átalakítását, javítását. Ívlámpák kezelését, hozzátartozó szénpálcák szállítását, berakását és minden e szakmába vágó munkálatokat a legolcsóbb ár mellett

Nagyobb megrendeléseknél megfelelő engedmény. Költségvetés ingyen.

Lukács Aladár

elsőrangú kalap-, fehérnemű- és uri-

— divat üzlete —

Nagyvárad, Fő-utca.

Telefon 516.

Vizsgai

jutalomkönyvek

a legnagyobb választékban kaphatók

Sebő Imre

==== könyv- és papír-kereskedésében, ====

NAGYVÁRADON.